

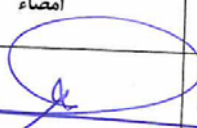

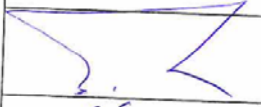
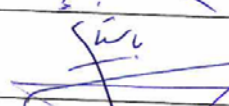

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

باسمه تعالی

تاییدیه اعضای هیات داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیئت داوران نسخه نهایی پایان خانم **فاطمه تشویق** تحت عنوان: **مطالعه رابطه سرمایه فرهنگی خانواده و مدرسه با موفقیت تحصیلی دانش آموزان دختر مراکز پیش دانشگاهی** را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آنرا برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد تأیید می کنند.

امضاء	رتبه علمی	نام و نام خانوادگی	اعضای هیات داوران
	استاد راهنما	علی بیگی	۱- استاد راهنما
	استاد مشاور	مُهرنگه	۲- استاد مشاور
	استاد ناظر داخلی	سید الهی سبزی	۳- استاد ناظر (داخلی)
	استاد ناظر خارجی	سینا باستان	۴- استاد ناظر (خارجی)
	استاد ناظر	سید الهی سبزی	۵- نماینده شورای تحصیلات تکمیلی

آیین نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهشهای علمی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سایت های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیات علمی، دانشجویان، دانش آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهشهای علمی که تحت عنوان پایان نامه، رساله و طرحهای تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان نامه/رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می باشد ولی حقوق معنوی پدیدآورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان نامه /رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجو مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان نامه/رساله نیز منتشر می شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب، نرم افزار و یا آثار ویژه (اثری هنری مانند فیلم، عکس، نقاشی و نمایشنامه) حاصل نتایج مستخرج از پایان نامه /رساله و تمامی طرح های تحقیقاتی کلیه واحد های دانشگاه اعم از دانشکده ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و بر اساس آیین نامه های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته ها در جشنواره های ملی، منطقه ای و بین المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان نامه /رساله و تمامی طرح های تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ در شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیات رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم الاجرا است.

« اینجانب **فاطمه تشویق** دانشجوی رشته **جامعه شناسی** ورودی سال تحصیلی **۱۳۸۹** مقطع **کارشناسی ارشد** دانشکده **علوم انسانی** متعهد می شوم کلیه نکات مندرج در آیین نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش های علمی دانشگاه تربیت مدرس را در انتشار یافته های علمی مستخرج از پایان نامه /رساله تحصیلی خود رعایت نمایم. در صورت تخلف از مفاد آیین نامه فوق الاشعار به دانشگاه وکالت و نمایندگی می دهم که از طرف اینجانب نسبت به لغو امتیاز اختراع بنام بنده و یا هرگونه امتیاز دیگر و تغییر آن به نام دانشگاه اقدام نماید. ضمناً نسبت به جبران فوری ضرر و زیان حاصله بر اساس بر اساس برآورد دانشگاه اقدام خواهم نمود و بدینوسیله حق هرگونه اعتراض را از خود سلب نمودم »

امضا:
تاریخ: ۹۲۰۱۱۹

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد نگارنده در رشته **جامعه شناسی** است که در سال ۱۳۹۱ در دانشکده **علوم انسانی** دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی جناب آقای **دکتر علی ساعی**، مشاوره جناب آقای **دکتر محمد رضایی** از آن دفاع شده است.»

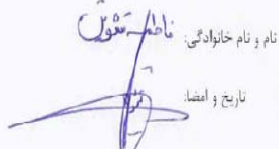
ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مزاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تامین نماید.

ماده ۶: اینجانب **فاطمه تشویق** دانشجوی رشته **جامعه شناسی** مقطع کارشناسی ارشد تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: **فاطمه تشویق**
تاریخ و امضا:

دانشکده علوم انسانی

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی

مطالعه رابطه سرمایه فرهنگی خانواده و مدرسه با موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان دختر مراکز پیش‌دانشگاهی

نماینده

فاطمه ثنویق

استاد راهنما

دکتر علی‌ساعی

استاد مشاور

دکتر محمد رضایی

بهمن ۱۳۹۱

تقدیم بہ تنہا

اللہ ہی صبر و مہربانی

مادر و پدر عزیزم

تشکر و قدرانی

"خدایا! درهای نعمت بر من گشودی که زبان به مدح غیر تو نگشایم، و بر این نعمت ها غیر از تو را ستایش نکنم و زبان را در مدح نومیدکنندگان و آنان که مورد اعتماد نیستند باز نکنم." نهج البلاغه ، خطبه ۹۱

بی تردید، پیمودن این راه را، از نخستین تا واپسین گام، وام دار استادان، دوستان و اعضای خانواده خود هستم که بدون راهنمایی ها و همفکری ها، دل گرمی ها و پشتیبانی های آنان امکان طی این مسیر میسر نبود. پیش و بیش از هر چیز خود را دانشجوی بسیار خوشبختی می دانم که پایان نامه خود را تحت نظارت و راهنمایی و حمایت آکادمیک استادانی فرهیخته انجام داده ام؛ افتخاری بس بزرگ و جاودانه از آن من شد که این بزرگواران را در کنار خود داشتم. انجام این پژوهش، از آغاز تا فرجام، بدون مربی گری و حمایت همه جانبه، مسئولیت پذیری، ترغیب و همفکری استاد بزرگوارم آقای دکتر ساعی ممکن نبود و از ایشان تشکر و قدردانی می نمایم. همچنین من خود را مدیون استاد بزرگوارم، دکتر محمد رضایی می دانم که با ایده ها و نقطه نظرات و پیشنهادات بسیار آموزنده و ارزشمندشان در باره پایان نامه، مرا همواره رهین منت خود قرار دادند. همچنین از اساتید محترم گروه جامعه شناسی دانشگاه تربیت مدرس، خصوصاً از آقای دکتر شجاعی زند کمال تشکر را دارم. همچنین از آقای دکتر سجادی و خانم دکتر باستانی داوران این پایان نامه تشکر می نمایم. از راهنمایی های استاد بزرگوارم آقای دکتر ابوعلی ودادهیر کمال تشکر را دارم. من خود را فردی بسیار خوشبخت و سرمایه داری می دانم چرا که از دوستان خوبی برخوردار هستم که بدون کمک و محبت آنها انجام این پژوهش ممکن نبود؛ از آقای دکتر شارع پور، آقای دکتر جانعلیزاده چوب بستی، پاوول دیمجیو، آلیس سولیوان، سرکار خانم دکتر مریم زارعیان، مریم محمودی، سیده نصیبه محمودی، آقایان فیض الله حیاتی، فرشیدخضری، آرش حسن پور به خاطر همه زحمات، خدمات و همکاری های شان تشکر می کنم.

در نهایت و بیش از همه، توفیق این رساله را مرهون حمایت، تشویق، صبر و فداکاری تک تک اعضای مهربان و دوست داشتنی خواهران و برادر عزیز و برزگوارم زینب، زهرا وحسین هستم. در این میان والدین نازنینم، نقش بسزایی در به ثمر رسیدن این رساله بر عهده داشتند که به پاس همه حمایت ها، دل گرمی هایشان، این رساله را به آنها تقدیم می نمایم.

فاطمه تشویق

تهران، بهمن ۱۳۹۱ خورشیدی

چکیده

موضوع موفقیت تحصیلی از موضوعات مهمی است که در حوزه جامعه‌شناسی آموزش و پرورش مطالعات بسیاری را به خود اختصاص داده است. پژوهش‌ها نشان داده است که افزایش درآمد و سرمایه مالی خانواده باعث موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان شده است. با آنکه این ادعا در بعضی نظام‌های آموزش و پرورش تایید شده است اما به نظر می‌رسد در نظام آموزشی ایران متغیرهای میانجی دیگری وجود دارند که در میزان و نوع رابطه تاثیر می‌گذارند.

این پایان‌نامه در صدد بررسی رابطه سرمایه فرهنگی حاصل از خانواده و سرمایه فرهنگی حاصل از مدرسه با موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان است. دستگاه نظری بر نظریه بازتولید فرهنگی بوردیو و تحرک فرهنگی دیمجیو استوار است. و فرضیات تحقیق نیز مبنای مدل نظری استخراج شده است.

جامعه آماری شامل دانش‌آموزان دختر سال چهارم در شش مدرسه در سطح مناطق ۲۰ و ۶، ۱در سال تحصیلی ۹۱-۹۲ است. برای ارزیابی تجربی فرضیات، ۳۰۰ نفر از دانش‌آموزان دختر به عنوان نمونه انتخاب شدند. تحلیل توصیفی و تبیینی برای اثبات تجربی مسئله و داوری در باب فرضیات انجام گرفته و تکنیک‌های آماری تحلیل رگرسیون و تحلیل مسیر بر مبنای داده‌های فازی مورد استفاده قرار گرفته است.

نتایج پژوهشی نشان می‌دهد که سرمایه فرهنگی خانواده و سرمایه فرهنگی مدرسه ای رابطه معناداری با موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان دارد و دانش‌آموزان طبقات پایین با بهره‌گیری از سرمایه فرهنگی به موفقیت تحصیلی دست یافته‌اند. همچنین سرمایه فرهنگی در حضور پایگاه اجتماعی و اقتصادی و متغیر مدرسه تاثیر معناداری بر موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان دارد.

واژگان کلیدی: پایگاه اجتماعی اقتصادی، سرمایه فرهنگی، درجه بندی فازی، تحرک فرهنگی، سرمایه فرهنگی خانواده، سرمایه فرهنگی دانش‌آموز، سرمایه فرهنگی مدرسه ای، موفقیت تحصیلی.

فصل اول: مقدمه و کلیات طرح تحقیق

۱-۱- طرح مساله..... ۲

۲-۱- اهداف تحقیق..... ۶

۳-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق..... ۷

فصل دوم: پیشینه تجربی و نظری تحقیق

۱-۲- پیشینه تجربی..... ۹

۲-۲- جمع بندی تحقیقات تجربی..... ۲۴

۳-۲- پیشینه نظری..... ۲۶

۱-۳-۲- نظریه باز تولید..... ۲۶

۱-۳-۲- باز تولید اجتماعی..... ۲۷

۲-۳-۲- باز تولید فرهنگی..... ۲۹

۱-۳-۲- سرمایه فرهنگی پیر بوردیو..... ۳۳

۳-۳-۲- مدل تحرک فرهنگی..... ۳۹

۴-۲- دستگاه نظری پژوهش..... ۴۱

۵-۲- فرضیات تحقیق..... ۴۴

فصل سوم: چهار چوب روش شناختی

۱-۳- تعریف مفاهیم..... ۴۷

- ۴۷..... ۱-۱-۳- سرمایه فرهنگی خانواده
- ۵۲..... ۲-۱-۳- سرمایه فرهنگی مدرسه ای
- ۵۳..... ۳-۱-۳- سرمایه فرهنگی دانش آموز
- ۵۴..... ۴-۱-۳- موفقیت تحصیلی
- ۵۴..... ۵-۱-۳- پایگاه اجتماعی اقتصادی
- ۵۵..... ۲-۳- روش پژوهش
- ۵۶..... ۳-۳- واحد تحلیل و واحد های مشاهده
- ۵۶..... ۴-۳- جمعیت آماری و حجم نمونه
- ۵۷..... ۵-۳- روش نمونه گیری
- ۵۸..... ۶-۳- روش گردآوری داده ها
- ۵۸..... ۷-۳- کدگذاری و استخراج داده ها
- ۵۹..... ۸-۳- روش تحلیل داده ها
- ۵۹..... ۹-۳- اعتبار و روایی تحقیق

فصل چهارم: تحلیل تجربی داده ها

- ۶۳..... ۱-۴- تحلیل توصیفی
- ۶۵..... ۱-۱-۴- سرمایه فرهنگی خانواده
- ۷۴..... ۲-۱-۴- سرمایه فرهنگی مدرسه ای
- ۷۵..... ۳-۱-۴- سرمایه فرهنگی دانش آموز
- ۷۹..... ۴-۱-۴- پایگاه اجتماعی اقتصادی
- ۸۳..... ۵-۱-۴- موفقیت تحصیلی

۸۶ ۲-۴-تحلیل تبیینی
۸۹ ۱-۲-۴-داوری در باب فرضیه دوم
۹۰ ۲-۲-۴-داوری در باب فرضیه سوم
۹۲ ۳-۲-۴-داوری در باب فرضیه چهارم
۹۳ ۴-۲-۴-داوری در باب فرضیه پنجم
۹۴ ۵-۲-۴-داوری در باب فرضیه ششم
۹۵ ۶-۲-۴-داوری در باب فرضیه هفتم
۹۸ ۳-۴-تحلیل مسیر

فصل پنجم: نتیجه گیری

۱۰۳ ۱-۵-نتایج تبیینی
۱۰۵ ۲-۵-دلالت های تئوریک
۱۰۷ ۳-۵-دلالت های عملی
۱۰۸ ۴-۵-محدودیت ها
۱۰۸ ۵-۵-پیشنهادات

منابع و مأخذ

۱۱۰ فارسی
۱۱۳ انگلیسی
۱۱۹ ضمائم

جدول ۱-۳- معرف های جو فرهنگی خانواده.....	۴۸
جدول ۲-۳- معرف های مشارکت والدین در امور مدرسه.....	۴۹
جدول ۳-۳- معرف های مربوط به میزان گفتگوی والدین با فرزندان.....	۴۹
جدول ۴-۳- معرف های مربوط به مدیریت زمانی و کمک والدین به دانش آموزان.....	۵۰
جدول ۵-۳- معرف های مربوط به مشارکت خانواده در فعالیت های مذهبی.....	۵۰
جدول ۶-۳- معرف های مربوط به تعاملات فرهنگی والدین با فرزندان.....	۵۲
جدول ۷-۳- معرف های مربوط به عادات و شیوه های دانش آموزان.....	۵۲
جدول ۸-۳- معرف های مربوط به فعالیت های فرهنگی مدرسه ای.....	۵۳
جدول ۹-۳- معرف های مربوط به اطلاعات دانش آموز.....	۵۴
جدول ۱۰-۳- معرف های مربوط به موفقیت تحصیلی دانش آموزان.....	۵۴
جدول ۱۱-۳- تعداد دانش آموزان مناطق سه گانه و نمونه انتخاب شده از هر گروه.....	۵۸
جدول ۱۲-۳- ضریب آلفای کرونباخ.....	۶۱
جدول ۱-۴- توزیع فراوانی مطلق و درصدی سن پاسخگویان.....	۶۳
جدول ۲-۴- توزیع پاسخگویان بر حسب رشته تحصیلی.....	۶۴
جدول ۳-۴- توزیع پاسخگویان بر حسب نوع مدرسه.....	۶۴
جدول ۴-۴- توزیع پاسخگویان بر حسب منطقه سکونت.....	۶۵
جدول ۵-۴- داده های مربوط به جو فرهنگی خانواده.....	۶۶
جدول ۶-۴- داده های مربوط به رابطه بین منابع فرهنگی و معدل دانش آموزان در مدارس دولتی.....	۶۷
جدول ۷-۴- داده های مربوط به رابطه بین منابع فرهنگی و معدل دانش آموزان در مدارس غیر انتفاعی.....	۶۷
جدول ۸-۴- داده های مربوط به مشارکت والدین در امور مدرسه.....	۶۸

- جدول ۹-۴- داده های مربوط به گفتگوی والدین با فرزندان در امور تحصیلی ۶۹
- جدول ۱۰-۴- داده های مربوط به مدیریت زمانی و کمک والدین..... ۷۰
- جدول ۱۱-۴- داده های مربوط به مشارکت در فعالیت های مذهبی ۷۱
- جدول ۱۲-۴- داده های مربوط به فرهنگ ارتباطی والدین..... ۷۲
- جدول ۱۳-۴- داده های مربوط به اعمال فرهنگی والدین ۷۳
- جدول ۱۴-۴- داده های مربوط به عادات و شیوه های دانش آموزان..... ۷۴
- جدول ۱۵-۴- داده های مربوط به فعالیت های فرهنگی مدرسه ای..... ۷۵
- جدول ۱۶-۴- داده های مربوط به اعمال فرهنگی دانش آموزان..... ۷۶
- جدول ۱۷-۴- داده های مربوط به اطلاعات دانش آموزان..... ۷۷
- جدول ۱۸-۴- داده های مربوط به آشنایی با زبان خارجی..... ۷۷
- جدول ۱۹-۴- داده های مربوط به زبان های خارجی ۷۸
- جدول ۲۰-۴- داده های مربوط به ارزیابی دانش آموز از تسلط خود بر زبان های خارجی ۷۸
- جدول ۲۱-۴- داده های مربوط به زمان شروع به زبان های خارجی ۷۹
- جدول ۲۲-۴- داده های مربوط به نوع مالکیت منزل ۸۰
- جدول ۲۳-۴- داده های مربوط به مبلغ پرداختی برای رهن و اجاره..... ۸۰
- جدول ۲۴-۴- داده های مربوط به تحصیلات پدر و مادر..... ۸۱
- جدول ۲۵-۴- داده های مربوط به شغل پدر..... ۸۲
- جدول ۲۶-۴- داده های مربوط به شغل مادر..... ۸۳
- جدول ۲۷-۴- داده های مربوط به خود را فردی موفق می دانید..... ۸۴
- جدول ۲۸-۴- دلایل مربوط به علت موفق دانستن خود..... ۸۴
- جدول ۲۹-۴- داده های مربوط به موفقیت تحصیلی..... ۸۵
- جدول ۳۰-۴- داده های مربوط به معدل سال اول..... ۸۵

- جدول ۴-۳۱- داده های مربوط به معدل سال دوم ۸۶
- جدول ۴-۳۲- داده های مربوط به معدل سال سوم دبیرستان ۸۶
- جدول ۴-۳۳- رگرسیون موفقیت تحصیلی بر سرمایه فرهنگی دانش آموزانی با والدینی برخوردار از پایگاه اجتماعی اقتصادی پایین ۸۸
- جدول ۴-۳۴- رگرسیون موفقیت تحصیلی بر میزان سرمایه فرهنگی دانش آموزانی با والدین دارای پایگاه اجتماعی اقتصادی بالا ۹۰
- جدول ۴-۳۵- رگرسیون موفقیت تحصیلی دانش آموزان بر ترکیب خطی سرمایه فرهنگی خانواده، سرمایه فرهنگی مدرسه ای و سرمایه فرهنگی دانش آموز ۹۱
- جدول ۴-۳۶- رگرسیون موفقیت تحصیلی دانش آموز بر سرمایه فرهنگی ۹۲
- جدول ۴-۳۷- رگرسیون موفقیت تحصیلی بر سرمایه فرهنگی دانش آموز ۹۲
- جدول ۴-۳۸- رگرسیون موفقیت تحصیلی بر سرمایه فرهنگی مدرسه ای ۹۳
- جدول ۴-۳۹- رگرسیون موفقیت تحصیلی بر سرمایه فرهنگی خانواده ۹۴
- جدول ۴-۴۰- رگرسیون موفقیت تحصیلی بر ترکیب خطی سرمایه فرهنگی دانش آموز، سرمایه فرهنگی مدرسه ای، سرمایه فرهنگی خانواده و پایگاه اجتماعی والدین ۹۵
- جدول ۴-۴۱- رگرسیون موفقیت تحصیلی بر پایگاه اجتماعی والدین و سرمایه فرهنگی ... ۹۷
- جدول ۴-۴۲- رگرسیون موفقیت تحصیلی بر پایگاه اجتماعی والدین و سرمایه فرهنگی ۹۷
- جدول ۴-۴۳- آزمون t ولونز برای مقایسه میانگین عملکرد تحصیلی با توجه به نوع مدرسه ۹۸
- نمودار ۱-۲- مدل نظری پژوهش ۴۳
- نمودار ۱-۴- تحلیل مسیر ۹۸
- نمودار ۲-۴- تحلیل مسیر ۹۹

فصل اول: مقدمه و کلیات طرح تحقیق

۱- مقدمه و کلیات طرح تحقیق

در این فصل پس از استدلال در باب مساله، به طرح سوال علمی پرداخته شده و در ادامه هدف و ضرورت پژوهش بیان گردیده است.

۱-۱- طرح مساله

پژوهشگران مختلفی نشان دادند که با افزایش درآمد و سرمایه خانواده ها، دسترسی دانش‌آموزان به امکان های آموزش مدرسه ای و موفقیت تحصیلی آنها بیشتر می شود (نگاه کنید به: می ی^۱، ۲۰۱۰). با وجود آنکه این ادعا در بسیاری از نظام های آموزشی تایید شده است اما به نظر می‌رسد که در نظام آموزشی ایران، متغیر های میانجی دیگری وجود دارند که در نوع و میزان این رابطه تاثیر گذارند. در این پژوهش این ادعا بررسی شده است که سرمایه فرهنگی^۲ خانواده نقش مهمی در موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان دارد.

پرورش در خانواده هایی با والدینی فرهیخته که مشاغل آنها نیازمند مهارت های فرهنگی است، تعامل با همالانی که خانواده هایی این چنین دارند، تحصیل در نهادهای آموزشی سطوح بالا که به اندیشه ورزی های انتقادی و ارتباط با شناخت ها و مهارت های خاص منجر می شود. این تجربیات سبب می شود تا نخبگان احساسات، اندیشه ها و رفتار های متمایزی پیدا کنند. بورديو^۳ ساختار روانی اجتماعی که به این اشکال منجر می شود، منش^۴ می نامد. برای این پژوهش، دو محیط تولید سرمایه فرهنگی مورد نظر است: سرمایه فرهنگی برآمده از مدرسه و سرمایه فرهنگی برآمده از خانواده. در واقع با فرض یکسان بودن استعدادها و تلاش افراد، احتمال موفقیت دانش‌آموزانی بیشتر است که میزان برخورداری آنان از سرمایه فرهنگی و حمایت های خانواده بیشتر است. دانش‌آموزان

¹ -Mayer, Susan

² -Cultural capital

³ - Bourdieu

⁴ -Habitus

خانواده‌هایی که مهارت‌ها و برتری‌های فرهنگی مسلط را در اختیار دارند بهتر می‌توانند قواعد بازی را رمزگشایی کنند و بهتر می‌توانند به سطوح بالای تحصیل برسند (آشافنبرگ^۵ و ماس^۶، ۱۹۹۷).

در ادامه بحث بر پایه شواهد نتایج پژوهش‌های موجود درباره موضوع این پژوهش، به اثبات مساله پرداخته شده است.

زهره سمیعی (۱۳۷۹) در پژوهش "تاثیر سرمایه فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی بر روی موفقیت تحصیلی و شغلی فرزندان در تهران" رابطه سه متغیر سرمایه اقتصادی، سرمایه اجتماعی، سرمایه فرهنگی با موقعیت تحصیلی و موقعیت شغلی سنجیده است. بر طبق نتایج تجربی، موفقیت تحصیلی بیش تر از هر متغیر دیگری از متغیر آگاهی و اطلاعات ($\beta=0/32$)، دارایی ($\beta=0/12$) و جنس پاسخگویان ($\beta=0/12$) متاثر است. به طوری که می‌توان گفت ضریب تبیین ($R^2=0/20$) می‌باشد.

پژوهش محسن نوغانی (۱۳۸۱) تحت عنوان "تحلیل جامعه شناختی موفقیت تحصیلی در ورود به آموزش عالی: مورد استان خراسان" می‌باشد. مسئله اساسی در این پژوهش آن است که میزان دستیابی به سرمایه فرهنگی چه رابطه‌ای با موفقیت داوطلبان آزمون سراسری ورود به دانشگاه دارد. "کلیه دانش آموزان دختر و پسر دوره پیش دانشگاهی مدارس دولتی و غیر انتفاعی استان خراسان در سال تحصیلی ۱۳۸۰-۱۳۸۱" جامعه آمار ($N=49904$) پژوهش حاضر را تشکیل می‌دهند. نمونه‌گیری طبقه‌ای خوشه‌ای در طرح نمونه‌گیری استفاده شده است و حجم نمونه نیز ($n=1667$) می‌باشد. بر اساس این یافته‌ها حضور همزمان، سرمایه اقتصادی ($\beta=0/23$)، سرمایه فرهنگی ($\beta=3/30$) و متغیر پیشینه تحصیلی^۷ ($\beta=2/55$) که بیانگر استعداد و توانایی تحصیلی دانش آموزان قبل از ورود به دانشگاه می‌باشد، اثر معناداری بر احتمال قبولی دانش آموز در آزمون

⁵ -Aschafffen

⁶ -Maas

سراسری دارد. همچنین سرمایه اجتماعی سهم معناداری در پیش بینی احتمال قبولی یا عدم قبولی دانش آموزان ندارد. متغیرهای مستقل (پیشینه تحصیلی، سرمایه اقتصادی و فرهنگی خانواده) همبستگی مثبت و معناداری با نمره کل دانش آموزان دارد و از بین متغیرهای مستقل تنها متغیر سرمایه اجتماعی والدین، سهم معناداری در تبیین واریانس نمره کل دانش آموزان ندارد.

مرتضی نوربخش (۱۳۸۷) در پژوهش خود تحت عنوان "نقش سرمایه فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی خانواده در موفقیت تحصیلی افراد" به بررسی نقش خانواده در موفقیت داوطلبان آزمون سراسری^۸ می پردازد. نتایج این پژوهش حاکی از آن است که متغیر سرمایه فرهنگی ($\beta=0/258$) و سرمایه اجتماعی ($\beta=0/236$) موجود در خانواده تاثیر کاملاً معناداری روی متغیر وابسته کسب رتبه بالا دارد و به طور شاخص متغیر سرمایه اقتصادی خانواده ($\beta=0/526$)، حدود نیمی از تغییرات ($R^2=0/51$) کسب رتبه بالا را تبیین می کند. در واقع سرمایه اقتصادی خانواده در بین دیگر سرمایه‌ها تاثیر بیشتری بر کسب رتبه بالا دارد. از سوی دیگر نتایج تحقیق در مدل رگرسیونی نشان می دهد که معدل دیپلم بیش از هر متغیر دیگر، از متغیر سرمایه اقتصادی ($\beta=0/25$) خانواده در بین دیگر سرمایه‌ها تاثیر معناداری می پذیرد. این پژوهش نشان می دهد که سرمایه اقتصادی از میان سرمایه‌های دیگر، تاثیر تعیین کننده ای بر موفقیت تحصیلی (یعنی کسب رتبه بالا، کسب معدل دیپلم بالا، معدل کل سه ترم دانشگاه) دارد.

با توجه به پژوهشهای انجام شده در این حوزه، نگارنده سعی کرده است تا سهم خود را از پژوهش مذکور مشخص نماید. در پژوهش حاضر برخلاف پژوهش نوغانی که به نقش و اهمیت تحصیلی دانش آموزان^۹ پرداخته است، موقعیت کنونی دانش آموز مد نظر می باشد. در سه پژوهش حاضر به خصوص پژوهش نوربخش تاکید بسیار بر سرمایه اقتصادی می باشد و آن را متغیری تعیین

^۸ -موفقیت تحصیلی عبارت است از: کسب رتبه بالا، کسب معدل دیپلم بالا، معدل کل سه ترم دانشگاه

^۹ - همان توانایی آمادگی تحصیلی دانش آموزان

کننده بر موفقیت تحصیلی می داند، بر خلاف سه پژوهش مذکور، در پژوهش حاضر محقق به دنبال آن است که با کنترل نقش عامل اقتصادی به بررسی نقش و اهمیت سرمایه فرهنگی بر موفقیت تحصیلی بپردازد، همانطور که ذکر شد نمی توان گفت که صرفاً اقتصاد عامل تعیین کننده موفقیت تحصیلی در جامعه در ایران است. از سوی دیگر در پژوهشهای گذشته در بررسی سرمایه فرهنگی به صورت یکسان مفهوم سازی نموده اند. می توان به این نکته اشاره کرد که در پژوهشهای انجام گرفته فرهنگ را به نوعی تعریف کرده اند که گویی همان سرمایه اقتصادی است؛ مثلاً سرمایه فرهنگی با رفتن به موزه های هنری، کنسرت، تئاتر تعریف شده است در حالی که شرکت در اینگونه فعالیت ها مستلزم سرمایه اقتصادی و توانایی مالی بسیاری زیادی است که باز همان بازتاب سرمایه اقتصادی است تا سرمایه فرهنگی. بنابر این نگارنده بر آن است تا در این پژوهش سرمایه فرهنگی را به گونه ای بسنجد که کمتر بازتاب سرمایه اقتصادی باشد.

سمیعی در کار خود جامعه آماری خود را افراد مجرد بالای ۲۳ سال در کلیه خانواده های ساکن در مناطق بیست و دوگانه تهران قرار داده است و دو بُعد از سرمایه فرهنگی (یعنی آگاهی و اطلاعات و ذوق و هنر) مورد بررسی قرار داده است. اما پژوهش حاضر بر روی دانش آموزان در حال تحصیل و فقط بعد موفقیت تحصیلی دانش آموزان می پردازد.

می توان گفت پژوهشهای مطالعه شده به نوعی بین سرمایه اقتصادی و فرهنگی در حال نوسان هستند و دقیقاً توافق نظری وجود ندارد و بر این قضیه تاکید دارند که فاکتورهای فرهنگی نقش مهمی در بازتولید نابرابری دارد. نگارنده در این پژوهش به دنبال بررسی تاثیر سرمایه فرهنگی خانواده، سرمایه فرهنگی مدرسه و سرمایه دانش آموز بر موفقیت تحصیلی می باشد زیرا که به طور مثال در مورد سرمایه فرهنگی مدرسه می توان گفت، هستند دانش آموزانی که به لحاظ فرهنگی در خانواده هایی سطح پایینی قرار دارند اما با قرار گرفتن در محیط مدرسه و با کسب سرمایه فرهنگی حاصل از مدرسه در تعامل با دانش آموزانی که از سرمایه فرهنگی بالایی برخوردارند؛ این کمبود و خلاء را جبران کنند. سرمایه فرهنگی حاصل از مدرسه جانشین سرمایه فرهنگی حاصل از خانواده

می‌شود و این فقدان را جبران می‌کند. در واقع می‌توان گفت که سرمایه فرهنگی نقش عنصر جبرانی را بازی می‌کند به این معنا که به کودکان طبقات پایین کمک می‌کند تا نسبت به والدین خود در جایگاه بالاتری قرار گیرند.

سؤال تحقیق را می‌توان به این صورت بیان کرد که " رابطه سرمایه فرهنگی حاصل از خانواده و سرمایه فرهنگی حاصل از مدرسه با موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان چگونه است؟". در پاسخ به این سوال و در مقام حل مسئله دو نوع تبیین ضرورت می‌یابد: ۱- تبیین تئوریک ۲- تبیین تجربی

در تبیین تئوریک راه حل نظری مساله از طریق استدلال عقلانی اقامه گردیده است. تبیین تجربی از طریق استدلال استقرایی مبتنی بر داوری تجربی- انتقادی انجام می‌گردد. در این مرحله از طریق گزاره‌های مشاهده‌ای در خصوص گزاره‌های تئوریک (فرضیات علمی) داوری نقادانه به عمل خواهد آمد. روش مورد استفاده در این پژوهش فازی می‌باشد. اکنون پس از طرح مسئله و ارائه شواهد تجربی پیرامون آن، به بررسی اهمیت و ضرورت انجام این پژوهش می‌پردازیم.

۱-۲- اهداف تحقیق

هدف اصلی تحقیق حاضر، تعیین میزان تاثیر سرمایه فرهنگی موجود در خانواده و همچنین سرمایه فرهنگی کسب شده در مدرسه (در تعامل دانش‌آموزان با مدرسه و دانش‌آموزان دیگر) بر روی موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان است.

۱- مطالعه نقش سرمایه فرهنگی موجود در خانواده‌ها (به نسبت سرمایه اقتصادی) بر موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان؛

۲- مطالعه نقش سرمایه فرهنگی موجود در مدرسه بر موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان؛

۳- مطالعه نقش و اهمیت محیط و برنامه‌های فرهنگی مدرسه در کسب و افزایش سرمایه فرهنگی دانش‌آموز.